Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis

De Noordsche Balk

Author(s): J. Dirks

Source: *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*, Deel 1, 2de Stuk (1883), pp. 112-113

Published by: [Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis](#)

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/947628>

Accessed: 21/06/2014 02:14

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Koninklijke Vereniging voor Nederlandse Muziekgeschiedenis is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Tijdschrift der Vereeniging voor Noord-Nederlands Muziekgeschiedenis*.

<http://www.jstor.org>

DE NOORDSCHE BALK.

Onder deze benaming vindt men in den *Catalogus* van het Museum van het Friesch Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde te Leeuwarden, onder n° 976—978 drie exemplaren van een snaren-speeltuig vermeld, waarbij de oude Friesen hunne wereldsche en geestelijke liederen zongen. N° 977 en 978, zijn in deze eeuw nage-maakt, maar n° 976 is van oudere dagteekening. Met den haren strijkstok is het onder n^o I afgebeeld. De lengte is 101 centimeter, de breedte 23 dito en de diepte van de kast 8 dito.

Nevens deze afbeelding n^o. I vindt men eene tweede, genummerd II. De maat van deze voorwerpen kunnen wij niet zuiver opgeven daar deze niet wordt vermeld in het werk, waaruit zij zijn nageteekend. Deze afbeeldingen toch komen voor in William Jackson Hooker's *Journal of a tour in Iceland in the summer of 1809* (London 1813) I, 283. Wat deze er t. a. p. (blz. 282 en 283) over mededeelt is het volgende:

Na een diner bij den Deenschen staatsraad te Inderholm op IJsland gaf hij zijn wensch te kennen om wat IJslandsche muziek te hooren. Daarop kwam het geheele gezin in de boekenkamer bijeen en zong eenige geestelijke liederen onder begeleiding van een Deensch orgel. »Daarna werd ik door de dochter van den staatsraad onthaald op »Deensche en IJslandsche liedjes, begeleid door toonen, ontlokt aan »het Lang-spel. Dit Instrument is sedert lang in on- »bruik geraakt, zoodat het thans (1809) uiterst zeld- »zaam voorkomt en inderdaad zeer weinige IJslanders, buiten »de staatsraad en zijn gezin, in staat zijn om met eenige bedre- »venheid er op te spelen. Het bestaat uit eene smalle doos of

»kistje (*box*), meer dan drie voet lang, met een veel wijder, half »cirkelvormig uiteinde, waarin de klankgaten zijn. De metalen »snaren, die tot vijf kunnen gaan, zijn over de geheele lengte van »dit kistje gespannen en worden aangehaald of losser gemaakt door »middel van houten pinnen als bij onze gewone viool. Men bespeelt »het gewoonlijk met een strijkstok van paardenhaar, terwijl het instru- »ment zelve op tafel ligt, maar de dochter van den staatsraad gebruikte »dikwijls alleen hare vingers als bij een guitar. Zij drukte dan alleen »het uiteinde van haren duim op de snaren, en bewoog dien op en »neder om de verschillende toongeluiden te voorschijn te brengen. »De hier bijgevoegde afbeelding van het Lang-spel sedert mijne »terugkomst in Engeland uit mijne herinnering geschetst, zal een »tamelijk goed denkbeeld van diens vorm geven."

Von Troil¹⁾ gewaagt nog van een ander IJslandsch muzikinstru- ment, genaamd Fidla²⁾, hetwelk twee paardeharen snaren heeft en op dezelfde wijze met een strijkstok bespeeld wordt. »Ik was nimmer," zegt Hooker, »zoo gelukkig om het te zien. Evenmin was ik ooit zoo »gelukkig om den *Symphon* te zien, ook door denzelfden schrijver »vermeld. Ik heb redenen om te gelooven, dat het eene zoowel als »het andere instrument niet meer bestaan. De toenemende armoede »van IJsland heeft waarschijnlijk geen lust meer doen gevoelen om »het weinigje troost, dat zij daaruit konden putten, te genieten, »evenmin als uit andere bronnen van schuldeloos genot, die wij »lezen dat onder hen gemeen waren."

Leeuwarden, 30 Maart 1883.

Mr. J. DIRKS.

¹⁾ Dr. Uno von Troil, *Letters on Iceland* (1772). London 1780. 8°. p. 92. *). Van dit werk verscheen eene Nederlandsche vertaling. Leiden 1784 8°. bl. 76 (a). »Ik heb in Ysland twee Muzyk-Instrumenten gezien, namelijk »*Laangspil* met zes snaren van geel koper en Vidla met twee snaren van »paardenhair. Op beide wierd met een strijkstok gespeeld. Ook", zegt von Troil, »hoorde ik spreken van een ander instrument, *Symphon* genoemd, »maar dit heb ik niet gezien".

²⁾ Vidla = Videl, Viool in Friesland.